

Jakie badania uchronią kobiece zdrowie i płodność? Rak szyjki macicy a niepłodność.

W Polsce co roku 3,5 tysiąca kobiet słyszy diagnozę „rak szyjki macicy”, z czego połowa nie przeżyje choroby. Statystyki europejskie są równie drastyczne: co 18 minut z jego powodu umiera jedna kobieta. Program cytologicznych badań profilaktycznych obejmuje jedynie 30% populacji kobiet, a jego efektywność jest niska. Rozpoznanie zakażenia HPV HR to pierwszy krok nie tylko ku zdrowiu, ale także ku płodności. Przed zastosowaniem technik wspomaganego rozrodu u niepłodnych kobiet niezwykle istotna jest diagnostyka w kierunku kobiecych schorzeń, w tym przede wszystkim raka szyjki macicy.

Leczenie niepłodności a kobiece schorzenia

Ośrodki leczenia niepłodność nie tylko mają za zadanie zdiagnozować problem stojący na przeszkodzie płodności i doprowadzić do uzyskania ciąży, ale także zdiagnozować i w razie potrzeby leczyć inne kobiece schorzenia. A te na wczesnych etapach są często bezobjawowe i niewidoczne w trakcie zwykłego badania ginekologicznego. Do jednych z najpoważniejszych i najpowszechniej występujących chorób kobiet w wieku rozrodczym należy rak szyjki macicy.

Co powoduje raka szyjki macicy?

Rak szyjki macicy jest spowodowany zakażeniem wirusem HPV, czyli wirusem brodawczaka ludzkiego. Istnieje wiele typów wirusów HPV, wiele z nich jest typem niskiego ryzyka, które nie są rakotwórcze. Wirus HPV znajduje się w śluzie pochwowym, z łatwością jest przenoszony drogą płciową, a więc także podczas realizacji planów rodzicielskich. Zakażenie może mieć miejsce także poprzez bezpośredni kontakt ze skórą osoby zakażonej.

2 mln Polek jest nosicielkami onkogennych typów wirusa HPV, z czego połowa to kobiety w grupie wiekowej 20-40 lat. Rak szyjki macicy nie jest uwarunkowany genetycznie ani dziedziczony. Może przez wiele lat nie dawać żadnych objawów.

Rak szyjki macicy – jakie badania profilaktyczne?

Z uwagi na brak wyraźnych objawów raka szyjki macicy, niezwykle istotne jest wykonywanie badań profilaktycznych oraz – najlepiej przed rozpoczęciem inicjacji seksualnej – zaszczepienie się przeciwko wirusowi HPV.

• **Kolposkopia** – badanie, które pozwala na wykrycie wirusa HPV u kobiet zakażonych. Daje natychmiastowy wynik z dokładnością 85-90%. Badanie to polega na oglądaniu pod kolposkopem (rodzaj mikroskopu) powierzchni szyjki macicy i jej dolnego kanału, pochwy oraz sromu. Kolposkopia umożliwia także pobranie wycinka tkanki. Badanie jest bezbolesne.

• **Badanie molekularne wykrywające DNA HPV HR** – wymaz z szyjki macicy z dużą dokładnością pozwala wykluczyć lub potwierdzić obecność wirusów w śluzie pochwowym. Wykonanie tego testu sugerowane jest w przypadku niejasnego wyniku badania cytologicznego.

• **Cytodiagnostyka (tzw. test PAP)** – jest to badanie bardziej dostępne, ale mniej wiarygodne (dokładność 60-70%) i z wydłużonym okresem oczekiwania na wynik (kilkanaście dni). Badanie cytologiczne nie jest dość czułym testem na wykrycie wirusa HPV i często daje fałszywie negatywny wynik. Dr. n.med. Grzegorz Głąb, specjalista ginekolog – położnik: „Wykrycie zmian przednowotworowych, nawet o

dużym nasileniu (H SIL), pozwala na 100-procentowo skuteczne leczenie i umożliwia zachowanie płodności chorej kobiety. Zmiany przedrakowe można precyzyjnie zlokalizować przy pomocy kolposkopii i usuwać minimalizując uszkodzenie szyjki macicy, której rolą jest umożliwienie zapłodnienia, donoszenie ciąży oraz odbycie porodu drogami natury. Innowymi metodami obecnie testowanymi pod kątem przydatności w powszechnej praktyce są Zedscan, mobilna cyfrowa kolposkopia wspomagana przez A I (sztucznej inteligencji), VisualPAP i FRD.”

Badanie FRD w profilaktyce raka szyjki macicy

Jak dalej tłumaczy dr Grzegorz Głąb, FRD (*Folic Receptors Detection*) to nazwa nieinwazyjnej i szybkiej metody wykrywania komórek przednowotworowych (H SIL, CIN2+) i nowotworowych w oparciu o odkrycia biologii molekularnej z początku XXI wieku z USA i Chin. Na czym polega badanie FRD? Z tarczy szyjki macicy pobiera się złuszczone komórki za pomocą jednorazowego narzędzia z porowąą gąbką. Pobór może nastąpić podczas rutynowego wziernikowania. Następnie gąbkę zanurza się w odczynniku, który zmienia barwę w zależności od ilości receptorów dla kwasu foliowego. Dowiedzono bowiem, że nieprawidłowe komórki mają większe zapotrzebowanie na kwas foliowy, który pozyskują aktywnie z bezpośredniego otoczenia.

Profilaktyka raka szyjki macicy

Zalety badania FRD: możliwość połączenia z innymi testami (kolposkopia, cytodiagnostyka bezpośrednia w mikroskopie kontrastowo-fazowym, Zedscan), co pozwala uzyskać

znacznie większą dokładność sumy tych badań. Od niedawna metoda FRD jest dostępna w Polsce dzięki firmie Mobile Scanned z Wrocławia. Pierwsze, pilotażowe badania w Polsce wykonywał dr n.med. Wojciech Homola z Wrocławia i dr n.med. Grzegorz Głąb z Opolu. Badanie jest nieinwazyjne, wynik otrzymuje się natychmiast i możliwe jest do wykonania w każdym gabinecie ginekologicznym. Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) w 2018 roku postawiła nowy cel, jakim jest całkowita eliminacja raka szyjki macicy do końca XXI wieku. Można będzie to osiągnąć, wprowadzając masowe szczepienia przeciwko onkogennym typom HPV o zasięgu globalnym i badania przesiewowe DNA HPV HR wszystkich kobiet zamiast tzw. cytologii PAP. Zadanie jest ambitne i na razie wprowadzane jedynie w krajach produkujących w ochronie zdrowia, do których Polska nie należy.

Dr. n.med. Grzegorz Głąb – specjalista ginekolog – położnik w Centrum Diagnostyki Ginekologicznej – Położniczej GMW oraz Ośrodka Leczenia Niepłodności PARENS w Opolu.